

1. Головне управління статистики в Івано-Франківській області [Електронний ресурс]: статистична інформація. Режим доступу: <http://www.stat.if.ukrrel.net/stat.htm>

2. Івано-Франківська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]: статистична інформація. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua>

The estimation of functioning of building market is conducted at regional level, the basic tendencies of his behavior are educed in the last few years and outlined existent intercommunication between factors, that they were stipulated. On the basis of statistical data the analysis of the financial state of building enterprises is conducted.

УДК 332.14:338.45

Барчук В. П.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СТРУКТУРІ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРИКАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті здійснено аналіз інноваційної діяльності у структурі промислового потенціалу та рівня модернізації промислових підприємств в економіці Прикарпаття за 2008 та 2009 роки, виявлено тенденції та динаміку її розвитку.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, конкурентоспроможність продукції, промисловий потенціал регіону, методи інновації, типи інноваційних стратегій.*

I. Вступ. Сучасна регіональна економіка оперує поняттям *інноваційно-інвестиційна політика промислового потенціалу*, яка є невід'ємною складовою побудови конкурентоспроможності економічної галузі. Динамічний ріст наукових технологій має безпосередній вплив на промисловий потенціал регіону, який зростає в прямій пропорції до рівня розвитку його технологічної бази. Однак стан цієї бази часто не відповідає сучасним вимогам не лише за показниками рівня придатності основних виробничих фондів, а й поступається в технологічному, організаційно-структурному, матеріально-технічному та професійно-кадровому забезпеченню міжнародним стандартам.

Серед напрямків сучасного економічного розвитку необхідність опанування інноваційного шляху є одним з пріоритетів, що дозволить змінити сировинний вектор розвитку економічних процесів і здійснити утвердження України як високотехнологічної країни. Держава повинна стати безпосереднім провідником інноваційного розвитку, замовником та організатором досліджень у найсучасніших напрямках науково-технічного прогресу.

Вважається, що інновації у сучасній світовій економіці складають конкурентоспроможність

як фірм, так і галузей, оскільки вони “дозволяють без ризику входити у цінову війну з конкурентами... вигравати змагання за ринки збуту та закупівель шляхом освоєння нових, більш привабливих для споживачів продуктів, або більш економічних нових технологій з випуску попередніх продуктів та послуг” [4,3].

II. Постановка завдання. Дослідження проблем, пов'язаних з особливостями розвитку промислового потенціалу регіону на основі модернізації технологічної бази, а також формування та функціонування регіональних інноваційних систем набирає особливої *актуальності*.

У контексті проблематики розвитку промислового потенціалу регіону одним з ключових питань є роль інновацій. Інновації набувають рис визначального фактора економічного зростання в сучасному ринковому суспільстві. На думку Б.Санто, інновація – це такий суспільно-технічно-економічний процес, який через практичне використання ідей, винаходів приводить до створення кращої продукції, сучасніших технологій тощо. Таким чином, інновація охоплює увесь спектр видів діяльності від досліджень та розробок до маркетингу [2,83]. Аналогічної точки зору дотримується Й. Ален, який в поняття інновацій вкладає процес впровадження та масового споживання нових продуктів, процесів [6].

Ефективна стратегія щодо модернізації технологічної бази промислового потенціалу передбачає застосування всього спектру сучасних тенденцій у сфері високих технологій та врахування інтересів всіх регіональних суб'єктів.

Проблематиці управління інноваційним розвитком присвячено значну кількість наукових праць. Зокрема, питанню підвищення конку-

рентної здатності на основі організації та управління інноваційною діяльністю присвятили свої дослідження Ю. М. Бажала, С. В. Бондаренко, В. О. Василенко, О. С. Ласюк, А. С. Гальчинський, В. М. Гейць, М. П. Денисюк, І. В. Ключкова, І. П. Макаренко та інші.

Формування інноваційно-технологічних конкурентних переваг як основи розвитку промислового потенціалу регіону передбачає розробку та опрацювання інноваційних стратегій, що забезпечили б максимально ефективний наявний інноваційний та виробничо-технологічний потенціал території. Дослідник С. Ю. Глазьев у своїх працях відзначає, що на основі принципів еволюції можна виділити три типи стратегій (або ж фаз життєвого циклу) інноваційного розвитку [див.:1]:

- інноваційну (використання результатів НТП);
- імітаційну (дифузія інновацій у вигляді потреб і технологічних можливостей на нові ринки);
- адаптивну (дифузія потреб при трансформації і оптимізації можливостей виробництва).

Сучасний досвід європейської економіки у сфері розвитку промислового потенціалу регіону може бути реалізований при використанні інноваційної стратегії і як окремого засобу, так і в галузевих чи територіально обумовлених комбінаціях.

Модернізація промисловості в галузях інноваційного лідерства (машинобудування, хімічна та нафтохімічна промисловість, виробництво неметалевої мінеральної продукції, харчової продукції тощо) відбувається за рахунок внутрішніх розробок, в той час як у решті галузей застосовується політика імпортозаміщення на основі придбання закордонних патентів або ж патентування власних, створених за іноземним взірцем, розробок. Також ініціюється попит реального сектора економіки на результати наукових досліджень і розробок. Важлива роль у побудові інноваційної системи відводиться формуванню належного інституційного середовища. Необхідною умовою впровадження модернізації регіональної промисловості є оновлення технологічної бази регіону.

Поняття “технологічна база регіону” включає сукупність технологій, науково-виробничих комплексів та інтелектуальний потенціал обслуговуючого персоналу регіону, що володіє, розвиває і реалізує вказані технології в процесі виробничої діяльності підприємства, га-

лузі і промислового сектора економіки регіону. У наведеному понятті технологія, на наш погляд, – це спосіб виробництва або – в широкому сенсі слова – весь об’єм знань, які можна використовувати для виробництва товарів і послуг на базі економічних ресурсів.

Крім того, технологічній базі регіону властиві риси, що вказують на зміст її діяльності, оскільки вона характеризує сутність промислового потенціалу регіону, що забезпечує виробництво потрібної кількості та якості продукції для населення, а також для виробництва; формується як результат відтворення в інших галузях господарської системи. Технологічна база також є визначником технологічної структури економіки регіону, обумовлює характер праці; його інтелектуальний, творчий і кваліфікаційний параметри.

Модернізація технологічної бази промислового потенціалу регіону є ключовим інструментом для забезпечення комплексного використання відтворювальних видів ресурсів виробництва конкурентної продукції, задоволення потреб населення, досягнення сталого соціально-економічного розвитку.

Визначальним елементом функціональної технологічної бази виробництва є технологічне устаткування, проблема її модернізації розглянута на прикладі поліпшення якісних техніко-економічних характеристик цього елемента бази.

У залежності від запланованого рівня вдосконалень та масштабу заходів, що проводяться в цьому напрямку, виділяють різні види модернізації, однак найчастіше застосовують поділ на часткову, середню та радикальну. Сучасний стан технологічної бази, наприклад, в машинобудуванні, поза сумнівом, вимагає здійснення її радикальної модернізації. Проведення такого рівня модернізації охоплює всю матеріальну базу існуючого технологічного процесу і сприяє впровадженню новітніх технологій виробництва продукції. Це забезпечує підвищення якості продукції та її конкурентоспроможності на економічному ринку. Радикальна інноваційна модернізація насамперед тісно пов’язана з процесами технічного переозброєння та кардинальної реконструкції підприємств.

Розглядаючи технологічну базу регіону як складну систему, вирішуємо проблему вибору й оцінки адекватного методологічного підходу для розробки стратегії розвитку промислового потенціалу регіону на основі модернізації цієї

вази. Для цього необхідно розглянути методичну основу, що існує на рівні промислового розвитку потенціалу регіону. Правильна оцінка ефективності розвитку промислового потенціалу регіону на підставі модернізації його технологічної бази є важливим компонентом інноваційної стратегії.

Відповідний методологічний підхід є невід’ємною частиною успішного стратегічного процесу оновлення економіки регіону. Модернізація технологічної бази регіону повинна здійснюватися комплексно та системно перебудувати всі її складники. Така вимога, на наш погляд, є обов’язковою, оскільки, обраний за основу методологічний підхід буде застосований відносно складної системи, виступаючи важливим елементом ще складнішої соціально-економічної системи регіону, що включає велику кількість взаємопов’язаних, але різно-рідних суб’єктів. В процесі модернізації технологічної бази регіону необхідний облік інтересів цих суб’єктів з метою досягнення головної мети – розвитку промислового потенціалу регіону.

III. Результати. Аналіз впровадження інновацій в Івано-Франківській області здійснено за показниками інноваційної активності в провідних галузях. Серед регіонів України за часткою інноваційно активних підприємств, протягом останніх трьох років Івано-Франківщина посідає високе місце.

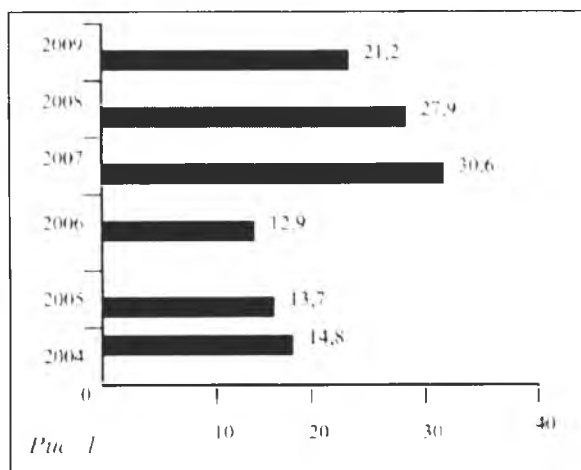
Найбільш сприйнятливими до нововведень були підприємства з виробництва неметалевої мінеральної продукції, машинобудування, виробництва харчових продуктів та напоїв, хімічної та нафтохімічної промисловості, де частка тих, що займалися інноваціями, складала 22-43%.

Низький рівень інноваційної активності зафіксовано на підприємствах з виробництва та

розподілення електроенергії, газу та води, де частка підприємств, що здійснювали інновації, склала 9,6%. Меншою від середньої обласного показника була ця частка серед підприємств целюлозно-паперового виробництва, видавничої діяльності (16,0%), оброблення деревини та виробів з деревини, крім меблів (16,9%), легкої промисловості (18,8%). Збільшення цього показника відбулося у хімічній та нафтохімічній галузі (майже на 7 %).

Для здійснення інновацій підприємствами промисловості у 2009 р. було витрачено 484,5 млн. грн. в порівнянні з 501млн. грн. у 2008 р. Частка Івано-Франківщини в обсязі інноваційних витрат по Україні склала у 2009 р. 6,1 %, що дало змогу посісти четверте місце серед регіонів.

Частка підприємств, що здійснювали інновації (у відсотках %)

У 2009 р. понад 80% інноваційно активних підприємств здійснювали впровадження інновацій у виробництво. Зокрема, 37% підприємств впровадили 34 нові або вдосконалені методи обробки та виробництва продукції (технологічні процеси), більше половини з яких забезпечували економне використання матеріаль-

Таблиця 1

Основні показники інноваційної активності

	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	Загальна сума витрат на інновації, тис. грн.	Впроваджено нових технологічних процесів	Освоєно нових видів продукції, найменувань	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
Україна	12,8	7949907,9	1893	2685	4,8
Закарпатська	13,6	39317,3	9	11	9,1
Івано-Франківська	21,2	484542,9	34	299	7,3
Львівська	13,0	211070,7	56	152	3,5
Рівненська	11,8	21185,3	8	22	1,0
Тернопільська	18,0	48679,6	9	73	13,2
Чернівецька	16,7	48146,7	11	100	6,6

* Розраховано на основі даних головного управління статистики в Івано-Франківській області [3]

них та енергетичних ресурсів, понад 10% підприємств – нові методи логістики, доставки, або розповсюдження продукції, 12% – вдосконалювали діяльність з підтримки системи матеріального обслуговування або операцій щодо закупівель та обліку.

Одним з напрямків інноваційної діяльності підприємств було придбання інших зовнішніх знань: нових технологій, у т.ч. виключних майнових прав власності на винаходи, корисні моделі, промислові зразки; комерційних таємниць; проектів; товарних знаків, придбаних у зв'язку з проведенням підприємством інновацій; інжинірингових консалтингових послуг.

Нові методи продажу, включаючи значні зміни в дизайні або упаковці продукту, його складуванні та просуванні на ринок впроваджували 14,5% підприємств, нові методи в організації робочих місць або зовнішніх зв'язків – майже 24% підприємств.

Структура витрат на інновації у 2009 році (у відсотках %)

Рис. 2

Майже кожний четвертий технологічний процес був впроваджений на підприємствах з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, кожний п'ятий – на підприємствах машинобудування.

За останні п'ять років на промислових підприємствах щорічно освоювалося в середньому 118 найменувань інноваційної продукції як нової для ринку, так і для підприємства.

Серед впровадженої у 2009 р. інноваційної продукції шість найменувань нових видів машин, устаткування, приладів, апаратів, серед

яких машини та устаткування для сільського та лісового господарства, контрольно-вимірвальні прилади та верстати.

Ознакою впровадження інноваційного продукту у виробництво є реалізація його на ринку. У 2009 р. кожне шосте промислове підприємство області поставляло на ринок інноваційну продукцію.

Обсяг реалізованої інноваційної продукції склав 781,3 млн. грн., або 7,3% від загального обсягу реалізованої промислової продукції. За останні п'ять років ця частка була найбільшою.

IV. Висновки. Здійснений аналіз інноваційної діяльності провідних галузей промисловості регіону вказує на позитивну динаміку впровадження інновацій. Модернізація промислового потенціалу відбувається за рахунок поступового оновлення технологічної бази економіки регіону, а саме через застосування новітніх методів у виробництві продукції; економічне використання матеріальних та енергетичних ресурсів, покращення логістичної сфери і сфери обслуговування. Важливим аспектом є різнорівнева співпраця з закордонними представниками та партнерами регіону.

1. Глазьев С. Ю. Теория долгосрочного технико-экономического развития / С. Ю. Глазьев. – М.: Владар, 1993. – 264 с.

2. Санто Б. Инновация как средство экономического развития. М.: Прогресс, 1990. 296 с.

3. Статистичний щорічник Івано-Франківської області за 2009 рік / Головне управління статистики в Івано-Франківській області. / За ред. М. М. Колімбровського, Івано-Франківськ, 2009. – 511 с.

3. Твис Б. Управление научно-техническими нововведениями. Сокр. пер. с англ. – М.: Экономика, 1989. – 217 с.

4. Управление исследованиями, разработками и инновационными проектами. Под ред. С. В. Валдайцева. СПб.: СПб ГУ, 1995. – 186 с.

5. Школа І. М. Регіон у системі пріоритетів економічного розвитку в умовах глобалізації. Монографія. За редакцію д.е.н., професора Д. Г. Лук'яненко. – К.; КНЕУ, 2001. – С. 307-317.

6. Allen L. A. Scientific innovation and industrial prosperity – London, 1966. – P. 31.

7. Hartmann L. D. Houstein H.D. Leitung industrieller Forschung und Entwicklund Berlin, 1979.

In the article the analysis of innovative activity is carried out in the structure of industrial potential of industrial potential and level of modernization of enterprises in the economy of region of Prikarpatation after 2008 and 2009; found out tendencies dynamic of its development and.